

Albert Beneš, *Principy křestánské morálky*, Praha 1997, ss. 72
i *Božské ctnosti*, Praha 1997, ss. 103

Wykładowca teologii moralnej w Fakultecie Teologicznym PU w Olomouc (CZ) daje do rąk czeskiego czytelnika pierwszy i drugi tom trzyczęściowego cyklu teologicznych rozważań, które według zamysłu autora mają pomagać studentom w recepcji jego wykładów.

Pierwsza pozycja, zatytułowana *Principy křestánské morálky*, stanowi przejrzysty i usystematyzowany wstęp do problematyki teologii moralnej oraz zawiera podstawowe zasady obowiązujące przy ocenie ludzkiego zachowania.

Rozdział pierwszy porusza wstępne zagadnienia: m.in. czym jest moralność chrześcijańska, źródła teologii moralnej, Urząd Nauczycielski Kościoła i jego relacja do teologii, autonomia etyki oraz wskazanie w tym kontekście na naukę zawartą w encyklice *Veritatis splendor*. Rozdział drugi zawiera spojrzenie na historię teologii moralnej, które najpierw uwzględnia Ojców Kościoła wschodniego i zachodniego, natomiast zamyka je wskazanie na współczesne tendencje w teologii moralnej. Rozdział trzeci poświęcił Autor powołaniu Bożemu, które uplasowuje w kontekście celu ostatecznego człowieka i historycznego wymiaru wspomnianego powołania.

Rozdział czwarty zajmuje się moralnością działania ludzkiego. Omawia w nim Autor m.in. takie zagadnienia: dobro moralne, relacja między moralnością w ujęciu teologicznym a etyką filozoficzną, *sacrum i bonum*, źródła moralności (przedmiot, okoliczności, cel), główne poglądy na ocenę działalności człowieka (deontologia, teleologia, proporcjonalizm, zasada podwójnego skutku). Autor w tej części stosunkowo dużo miejsca poświęca krytyce teologizmu ze strony Urzędu Nauczycielskiego Kościoła.

Rozdział piąty prezentuje złożone zagadnienie prawa. Zajmuje się pojęciem – definicją i podziałem prawa. Omawiając prawo Boże tzn. Dekalog i tzw. prawo Ewangelii, Autor włącza do tego zagadnienia Kazanie na Górze i rady ewangeliczne, snując refleksje nad ich znaczeniem dla teologii moralnej. Nie unika problematyki relacji prawa do ludzkiej wolności. Dużo miejsca (15 stron) poświęca naturalnemu prawu moralnemu w różnych jego kontekstach i aplikacjach, co trzeba odnotować z zadowoleniem. Autor m.in. omawia naturalne skłonności, które nazywa najcenniejszym dziełem w człowieku. W tym kontekście przytacza wypowiedzi Jana Pawła II z *Veritatis splendor* nr 50 i 43. Wylicza i omawia następujące skłonności: skłonność do dobra, zachowanie swego istnienia, zjednoczenia płciowego między mężczyzną i kobietą oraz zrodzenia i wychowania potomstwa, poznania prawdy i życia w społeczeństwie.

Rozdział szósty na 16 stronach traktuje o sumieniu, różnych jego ujęciach, jego jakości i normatywności. Słusznie autor szerzej omawia habitualne skłonności do skrupulatyzmu lub laksyzmu. Rozdział siódmy został zatytułowany: *Teologia grzechu*, w którym na początku zostały omówione: *optio fundamentalis*, zależność czynu moralnego od różnych czynników, m.in. Od pasji. Następnie na 23 strona ks. Beneš zajmuje się pojęciem i podziałem grzechu (grzech w Piśmie św., w ujęciu niechrześcijańskim, prawosławnym i protestanckim, w nauczaniu Vaticanum II), skutkami grzechu, teologicznym rozróżnieniem grzechów i ich przyczynami. Na końcu znalazło się omówienie 7 grzechów głównych.

Na końcu omawianej książki znajduje się wykaz wykorzystanej literatury (9 pozycji) i źródeł (oprócz dokumentów soborowych umieszczono w nim enc. *Veritatis splendor*).

Druga pozycja książkowa ks. Beneša pt. *Božské ctnosti (Cnoty Boskie)* składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy porusza zagadnienia wstępne, w których Autor zajmuje się pojęciem i przedmiotem teologii moralnej specjalnej, dyspozycjami (*habitus*) człowieka, cnotami naturalnymi i cnotami wlanymi. Drugi rozdział, poświęcony wierze, zwraca uwagę na wiarę w Piśmie św., zagadnienie ateizmu i sekularyzacji, protestanckie rozumienie wiary. Następnie zostały omówione: definicja wiary, jej przedmiot, akt wiary oraz jego naturalne i nadprzyrodzone elementy składowe, niezbędność wiary, jej relacja do życia moralnego, wyznanie wiary, relacje między wiarą i darem rozumu, grzechy przeciw wierze. Pod koniec tej części znalazły się dwa zagadnienia dodatkowe: wolność religijna i ekumenizm, które trudno było pominąć. Rozdział trzeci zajmuje się nadzieją. Autor omawia w nim nadzieję w Piśmie św., pojęcie, cel i motywy nadziei; na tle błędnych poglądów akcentuje „pewność nadziei” i jakąś niepewność zbawienia; przedstawia niezbędność nadziei, jej relację do aktywnego życia w świecie oraz grzechy przeciw nadziei. Rozdział czwarty (ostatni) dotyczy miłości. Autor najpierw mówi o miłości w Piśmie św., u Ojców Kościoła, filozoficznym ujęciu miłości, jej różnych rodzajach i skutkach. Dalsze rozważania dotyczą: Bożej miłości, miłości do Boga w kontekście miłości do człowieka, miłości rozumianej jako cnota, przedmiotu miłości; początku, rozwoju i utraty miłości, grzechów przeciw miłości. Autor włącza do omawianego rozdziału również apostołstwo, napomnienie braterskie, pojednanie, postawę pokuty, nawrócenie, czyny pokutne – jako składniki warunkujące zaistnienie sakramentu pokuty.

Do zreferowanych refleksji dołącza również skromny wykaz (6 pozycji) wykorzystanej literatury.

Obydwie zreferowane pozycje książkowe zostały wydane w formacie kieszonkowym. Zostały napisane przejrzysto, z podaniem na marginesie bardzo krótkich orientujących czytelnika glos. Przy lekturze wymienionych pozycji czytelnik dochodzi do wniosku, że ich autor zachował porządkujący materiał układ scholastyczny, który nie przeszkadzał mu wprowadzenia współczesnych aktualnych zagadnień. Można dyskutować z Autorem, czy ten ożenek wyszedł na dobre z punktu widzenia systematyki i zawartości prac. Ta uwaga dotyczy głównie drugiej pozycji. Niekiedy tytuły poszczególnych punktów są mylące i nie oddają treści w nich zawartych. Mimo niewątpliwych mankamentów recenzowane pozycje książkowe są wielką pomocą dla studentów teologii. Dobrze przysłużą się także osobom świeckim sięgającym po uporządkowane i pogłębiające studium z zakresu moralności.

Zasługą Autora jest, że wpisał się do dobrej tradycji dominikańskiej Wydawnictwa „Křístal” pozycjami szczególnie potrzebnymi w Republice Czeskiej.

ks. Edward Górecki